

בס"ד

חינוך לאור הפרשה

פרשת פקודי

תצפה מה שאתה יכול!

גיליון מס' 39

הרב יהונתן דדון

yd0527606276@gmail.com

חינוך לאור הפרשה/פרשת פקודי

תעשה מה שאתה יכול...

פרופסור מכובד נסע פעם בספינה, והצמידו אליו נער מעובדי הספינה לשרת אותו. ביום הראשון, הנער מגיש לפרופסור את ארוחת הבוקר, והפרופסור שואל אותו: "נערי החביב, למדת פעם פסיכולוגיה?" הנער אומר: "לא. מהי פסיכולוגיה?" והפרופסור מסביר לו: "הפסיכולוגיה היא מדע העוסק בחקר התהליכים בנפש האדם. חבל שלא למדת את המדע החשוב הזה, הפסדת עשרים וחמישה אחוזים מחייך". הנער היה עצוב מאוד... למחרת, הנער מגיש לפרופסור ארוחה, ושוב שואל הפרופסור: "למדת גאולוגיה?" והנער שואל: "מהי גאולוגיה?" עונה לו הפרופסור: "גאולוגיה היא מדע העוסק בחקר קליפת כדור הארץ". והנער עונה: "לא למדתי". "חבל", אומר הפרופסור, "חמישים אחוזים מהחיים שלך בזבזבת". הנער עזב את החדר בצער. למחרת, הנער שוב פוגש את הפרופסור, הפעם שואל הפרופסור אם למד גרפולוגיה... "מה זה?" שואל הנער. הפרופסור מסביר לו על חכמת הכתב, ומסכם: "שבעים וחמישה אחוזים מחייך הלכו לאיבוד"... הנער יוצא מחדרו אבל וחפוי ראש. למחרת, הנער מגיע לפרופסור ושואל אותו: "אדוני הפרופסור, למדת פעם שחיולוגיה?"... "שחיולוגיה?" מתפלא הפרופסור. "שחיולוגיה היא תורת השחייה בים" מסביר הנער בקוצר רוח. "לא, לא למדתי זאת מעולם", משיב הפרופסור. "חבל. הפסדת מאה אחוז מחייך", אומר הנער, "כי אנחנו עומדים לטבוע"... ("ממתק לשולחן שבת")

*

אדם יכול ללמוד את כל הלוגיות שבעולם, אבל אם לא ילמד "לשחות", כל לימודיו היו לריק. אדם יכול לכתוב ספרים על שחייה, הוא יכול להתווכח על ההיבטים העיוניים של השחייה וכו', אך מה יועילו לו כל אלה אם יסרב להיכנס למים בעצמו? ...

בדרך כלל אדם נכנס לפרוייקט רק אחרי שיש לו תוכנית סדורה כיצד הפרוייקט יצליח להגיע ליעדו. אדם ניגש לבנות בית, הוא מגבש תוכנית כספית, יוצר תוכניות אדריכליות מפורטות, ומקבל תוכנית יסודות ועמודים לייצוב הבית ועמידותו. רק כשכל התשתית מוכנה וכל הפרטים משתלבים ומאפשרים את השלמת ביצוע התוכנית – ניתן להתחיל בביצוע הבניה.

אך החשיבה היהודית הפוכה לחלוטין. פעמים יהודי מרגיש שאין לו את הכוחות והיכולות לסייע למקרה הדורש סיוע, הוא חש שאין לו את הקשרים או את היכולות לגייס כספים, לסייע בעצה, או לתמוך במקרה חסד הנקלע לפניו. הוא מתלבט בין לומר "זה לא בשבילי", "אני לא מסוגל להרים פרוייקט כזה", "זה גדול מכפי כוחותיי", או לומר "אני אנסה", "אעשה כמיטב יכולתי", "אני לא אומר לא, אעשה מה שאני מסוגל!"

בפרשת השבוע מגלה לנו התורה כי עלינו לבחור בדרך השניה, להיכנס פנימה, לנסות, לעשות את שלנו כמיטב יכולתנו. גם אם הפרוייקט נראה גדול עלינו, גם אם לא נראה שיש לנו את הכוחות, גם אם איננו מרגישים כי זה מתאים לנו – אם משמים זימנו לנו את המשימה, אם משמים הטילו עלינו לסייע למקרה כלשהו – עלינו לנסות לעשות כמיטב יכולתנו, והקדוש ברוך הוא יסייע בידינו להשלים את המשימה.

כך, מגלים חז"ל, לאחר שהוכנו קרשי המשכן וכליו במאמץ גדול ומשותף לכל בני ישראל, כשהגיע משה רבנו להקים את המשכן ולבנותו על מכוננו וגילה את כובד המלאכה הכרוכה בכך, תמה איך

יוכל להקים את המשכן בידי אדם. הלא הקרשים כבדי משקל,
העברת הבריחים בהם היא מלאכת אומן, והרכבת המשכן כולו – זו
עבודת כפיים משמעותית!

השיב לו הקדוש ברוך הוא: אתה תעשה מלאכתך בידיך, אתה
תעשה ככל יכולתך, וראה זה פלא – המשכן יוקם מאליו!
כי יהודי נדרש לפעול ולעשות, גם אם נראה לו שלא יצליח, גם אם
בדרך הטבע אין לו סיכוי. יהודי צריך לעשות כמיטב יכולתו, ולקוות
לברכת השם במעשיו, שהיא זו שתוביל אותו לתוצאה הרצויה, או
גדולה וברוכה ממנה שבעתיים!

יהודי נדרש לא להירתע מהתפקיד שעומד מולו, הוא צריך "לקפוץ
למים", להתחיל בעשיה, להתחיל לפעול. את כל היתר משלים
בורא עולם במידה גדושה, מידו הפתוחה הרחבה והמלאה!

(פניני פרשת השבוע)

*

תעשה מה שאתה יכול!

יש ילדים (ואנשים) שחושבים לעצמם: אני לא יכול לעשות הרבה...
אין לי כוחות לעשות את מה שנדרש ממני...
להם אנחנו צריכים להשיב: אתה תעשה כמה שאתה יכול ומסוגל.
זה מה שנדרש ממך!

דוגמא לכך מצאנו בפרשת השבוע:

"ויהי בחודש הראשון בשנה השנית באחד לחודש הוקם המשכן,

ויקם משה את המשכן"...

המתבונן בפסוקים אלו מגלה דבר מעניין.

ה' מצווה את משה רבינו להקים את המשכן, ואילו בפועל נכתב
"הוקם המשכן" – כלומר, מישהו אחר הקים אותו, ואחר כך שוב
כתוב "ויקם משה את המשכן" – כלומר, משה רבינו בעצמו הקים.

מה פשר שינויי הלשון?

ה"כלי יקר" בביאורו לתורה מגלה את הסוד: חכמים במדרש (ויקרא רבה
(ב', ד') כותבים שלאחר שכל מרכיבי המשכן היו מוכנים ומשה רצה
בפועל להקימו יחד עם חכמי הלב, הם לא הצליחו ולא יכלו
להקימו. הקרשים היו כבדים, ומלאכת ההרכבה הייתה מאוד לא
קלה. אמר הקדוש ברוך הוא למשה רבינו: "עסוק אתה בהקמתו
והוא עומד מאליו", לכך נאמר "הוקם המשכן" – מאליו.
ה' אמר למשה רבינו לעשות את המקסימום שהוא יכול, ורק אחרי
שמשה רבינו יקים את המשכן ויעשה את המקסימום מבחינתו, רק אז
תבוא העזרה משמים והמשכן יעמוד מאליו בדרך נס...
מסיים הכלי יקר ואומר: "יש בזה רמז לכל המעשים אשר האדם
עושה, כי קצרה יד האדם להשלימם החל וגמור, אלא האדם הוא
המתחיל והשם יגמור על ידו".

הדברים נכונים בכל תחום מתחומי החיים, ובפרט ביחס לעבודת
השם. כאשר אדם מתחיל ללמוד תורה הוא נוכח בגודלה האינוסופי
של חכמת האלוקים ובריבוי המצוות, הדינים והמנהגים המוטלים
עליו. הוא מתבונן בעצמו ורואה עד כמה רחוק הוא מהשלמות
הרוחנית, כל אלה עלולים להביא את האדם לידי ייאוש ולשאול – יש
לי סיכוי? גם משה כמעט "התייאש" עד שאמר לו הבורא – תתחיל,
תעשה את מה שאתה כן יכול. כך צריך כל אדם להתחיל, ורק
לאחר שאדם עושה את שלו – "בא להיטהר, מסייעין אותו" (יומא ל"ח).
הרב ישראל מאיר לאו בספרו "יחל ישראל" על מסכת אבות (פרק ב'
משנה ט"ז) מביא רעיון נפלא בשם רבי מאיר שפירא מלובלין.
התורה מספרת שבתיה בת פרעה ירדה לרחוץ ביאור, ולפתע היא
ראתה את התיבה ובה משה, צפה על פני המים. התיבה שטה
באמצע היאור ובתיה לא הייתה מסוגלת להגיע אליה, ובכל זאת
התורה כותבת שבתיה הושיטה את ידה – "ותשלח את אמתה" לעבר
התיבה.

חז"ל אומרים שבאותו רגע קרה נס וידה התארכה והגיעה לתיבה.
והשאלה מתבקשת: הרי בתיה לא ידעה שיתרחש לה נס, אם
כך, לשם מה היא שלחה בכלל את ידה, האם היא לא ראתה שבאופן
טבעי אין לה סיכוי להגיע אל התיבה?
התשובה היא: ה' לא עושה נס לבן אדם אם האדם מצידו לא עושה
השתדלות, לבתיה התרחש נס רק משום שהושיטה את היד, נכון
שהיא לא ידעה שיתרחש לה נס, אבל היא הבינה שעליה מוטל
לעשות את מה שהיא כן יכולה, ולו יהי זה הושטת יד...
לאחר שאדם מתחיל ועושה את שלו, אזי ה' משפיע עליו שפע של
עזרה ממרומים. ה' חפץ ומוכן להשפיע על האדם שפע ברכה
ממרום, ברכות והצלחות בכול תחום, רק יש תנאי בסיסי. האדם
מצדו יעשה את ההשתדלות שהוא מסוגל לעשות. ה' משפיע עליך
שפע שאתה בכוחות עצמך לא יכול להשיגו, אולם נדרש ממך
לעשות את המקסימום שאתה כן יכול! רק אחרי שאתה עשית את
שלך, ה' עושה את שלו.
ה' מבקש מאיתנו: "פתחי לי אחותי רעייתי..." (שיר השירים).
כמה לפתוח? אומר המדרש (שיר השירים רבה ה' ב'): "אמר הקב"ה לישראל,
בניי, פתחו לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט, ואני פותח
לכם פתחים שיהיו עגלות וקרניות נכנסות בו".
ומהמדרש הזה לקוחה האימרה המפורסמת: "פתחו לי פתח כחודו
של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם".
נשים לב, ה' מבקש שנפתח לו פתח כחודו של מחט, והוא כבר
יפתח וירחיב את הפתח. מה היחס בין חודו של מחט לפתחו של
אולם? יחס בלתי נתפס! פתחו של אולם בית המקדש היה בערך
ארבע מאות מטר רבוע, ומה נדרש מאתנו? פתח כחודו של מחט...
ה' מצפה מאיתנו שנעשה את מה שביכולתנו והוא כבר ימשיך...

*

המדרש (שיר השירים) מספר על רבי חנינא בן דוסא, שהיה ידוע כעני מרוד אשר לא היה לו פרוטה לפורטה. ויהי היום ורבי חנינא נעצב אל ליבו. מה קרה? הוא ראה יהודים טובים בדרכם ירושלימה ובידיהם נדבות לבית המקדש, זה הביא סלסלות כסף וזה הביא מטילי זהב, רבי חנינא רואה ועיניו כלות, הוא עולה לירושלים וידיו ריקות. הלך רבי חנינא כשכולו עצוב, ולפתע הוא רואה אבן גדולה. שמח רבי חנינא בלבו, זו אבן גדולה, היא מתאימה לבית המקדש! נטל פטיש, סיתת אותה יפה, עשה אותה מרובעת – נפלא! הבעיה היא שמישהו צריך לסחוב אותה, לבד הוא לא יכול, ולשלם לסבלים אין לו כסף... הצער גדול, הוא כל כך רצה להביא משהו לירושלים. ה' יושב בשמים ורואה את צערו הגדול ושולח לו חמשה מלאכים בדמות פועלים. אמרו לו: אנו מוכנים לשאת את האבן במחיר סמלי, כי בין כה אנו בדרכנו ירושלימה. אבל תנאי יש לנו: **"ובלבד שתתן ידך עמנו"**, תושיט יד, תעזור. שמח רבי חנינא על הדבר. ממשיך המדרש לספר: נתן רבי חנינא את ידו ומיד מצאו עצמם בירושלים. כשהגיעו לירושלים רצה רבי חנינא לשלם להם, אך לא מצאם, הם נעלמו... אבל הוא רצה לשלם. הלך רבי חנינא ושאל את בית דין מה לעשות. אמרו לו: רבי, היו אלו מלאכים שנשלחו אליך מאת ה', ראה ה' את צערך ועשה לך נס. עד כאן המדרש. מדוע הציבו המלאכים את התנאי **"ובלבד שתיתן ידך עמנו"**? כי אם רבי חנינא לא היה שם את ידו, הנס לא היה נעשה. ה' מצפה מאתנו שאנו נעשה את שלנו, אחר כך הוא יעשה את שלו. כולנו רוצים להתקדם, להצליח, להשתנות ולהעפיל לפסגות, אנו חייבים את עזרתו של ה' יתברך, וה' רוצה לעזור, הוא רוצה לתת לנו שפע של עזרה וברכה והוא מחכה לדבר אחד – לצעד שלנו...

*

היכן מסתתר ארון החשמל?

את הסיפור הבא סיפר כ"ק האדמו"ר מנדבורנה זי"ע לנכדו (מתוך הספר "פניני פרשת השבוע") מחנה דד'ורין שבטרנסניסטריה, שנת תש"ב, עיצומה של מלחמת העולם השנייה. אל המחנה הוגלו אלפי יהודים, שנאסרו במחנה שהיה בית כלא אחד ענקי, בו חיו היהודים בתת תנאי אנושיות. הרעב והדוחק היו קשים ממש, והקור המקפיא השלים את תמונת החיים הקשה והאכזרית...

היהודים במקום עבדו עבודות פרך, ואך בקושי זכו במנת לחם זעומה ומעט מרק לחמם את עצמותיהם היגענות. בימי החורף גברה המצוקה במחנה עד מאוד, כאשר הטמפרטורה צללה הרבה מתחת לאפס, ובליילות היה הקור הופך למלאך המוות של ממש, ומי יודע כמה יהודים קיפדו את חייהם בצורה אכזרית כל כך, במוות כתוצאה מקפיאה בעיצומו של לילה חורפי, בלי שניתנו להם כל אמצעי הגנה והסקה...

בן 12 בלבד היה הרבי בהיותו במחנה, וכבר אז צערם של יהודי המחנה נגע ללבו הרחום, והוא לא הצליח לשאת את המחשבה כי הם קופאים בליילות ואין איש שם על לב. אך עצי הסקה היו מצרך נדיר ויקר מאוד מאוד, ולא היה בנמצא להשיגם... נאלצו היהודים להישאר נתונים לחסדי הסופות והסערות שפקדו את המחנה, ולהשלים עם המחלות הקשות שפקדו אותם, ועם הקור המצמית החודר לעצמות...

הרבי, שהיה אז ילד צעיר, יכול היה לפטור עצמו באמירה סתמית: "זה לא לכוחותיי", "האם ילד יכול לקחת אחריות להציל אלפי יהודים הקופאים מקור במחנה המסוכן?" אך הרבי בחר לעשות ככל יכולתו וכמיטב כוחותיו, ומדי יום, עם שחר אחר התפילה, התעטף במעיל הדק שהיה ברשותו, ומיהר ויצא אל הקור השורר בחוצות.

כל שעות היום הסתובב תחת שלג כבד, ואך בקושי הצליח

להשיג כמה ענפי עצים או חתיכות עץ קטנות...

באחד הימים, יצא הרבי כמדי יום, והוא סובב אנה ואנה ומחפש אחרי

עצים מכל סוג ומין. לפתע, ניגש אליו איכר נכרי ושאל: "ילד, אתה

מחפש עצים? יש לי עצים למכירה".

הרבי הביט בו בחוסר אמון. "היתכן? כאן במחנה יש לך עצי הסקה

למכירה? הרי הם מצרך נדיר ויקר המציאות", שאל בתדהמה...

"אכן כן", השיב הנוכרי, "הם מוחבאים ביער, בוא אחריי".

והילד המאושר החל ללכת בעקבותיו למעבה היער.

לפתע, תחושת חרדה לפתה את הרבי, "הן אני לבד, והנוכרי הזה מי

יודע מה הוא זומם. הרי כמעט לא יתכן שיש לו עצי הסקה חטובים

יפה, ואם היו לו, מדוע שיציעם למכירה לילד בן 12?", הרהר הרבי

בחרדה גוברת והולכת.

אחרי הליכה ממושכת שנדמתה בעיניו כנצח, הגיעו השניים לקרחת

יער קטנה. הרבי מביט בה ואינו מאמין באוצר שנגלה לעיניו –

חבילות ארוזות של עצי הסקה מוכנים לשימוש, ובכמות נכבדה! הן

העצים הללו הם אוצר יקר בתנאי החיים במחנה, איך מביאים אותם

הכי מהר אל המחנה?

הנכרי מביט בעיניו של הילד המתעגלות בהפתעה, ונוקב בסכום

המבוקש. הרבי מביט בעצים, אך נרתע למשמע הסכום...

עודו מהרהר על חוסר יכולתו לגייס סכום כזה אף למען המטרה

הנעלית, ומיד חולף בו הרהור נוסף – "הרי השומרים הרשעים, גם

הם מחפשים נואשות אחרי עצי הסקה וחימום. ברגע שאתחיל

להוביל את העצים לכיוון המחנה – יחרימו הקלגסים את כל

הסחורה, וכל האוצר היקר ייפול לידיהם הערלות! בשביל זה כדאי

להתאמץ?" עוד רגע של הרהור על חוסר התועלת שבמהלך

רכישת העצים, ומיד מחליט הרבי לנסות לעשות כמיטב יכולתו.

"תן לי שעה", הוא אומר בפשטות, "אני הולך לגייס את הכסף"... הנכרי מדריך אותו בחזרה אל המחנה, והילד ממחר הביתה לבשר לאביו, האדמו"ר בעל ה'דבר חיים' זי"ע, על העסקה שהשיג. נרגשים מהזכות שהתגלגלה לידיהם לפעול יחדיו להצלת היהודים מהקור הנורא, הם מתחילים לאסוף פרוטה לפרוטה כדי להגיע לסכום העתק הדרוש.

אחרי שעה, הועבר הסכום במלואו לידי הנכרי, ואף סוכם כי שעת חצות הלילה תהיה שעת העברת הסחורה לחצר ביתו של הרבי. נותר רק החשש מפני הקלגסים השומרים, שבוודאי יזדרזו להניח ידיהם על האוצר היקר...

בשעה תשע בערב, שבילי המחנה כבר ריקים מאדם. רק השומרים מסתובבים כזבובים טורדניים בכל פינה, מחפשים מפירי חוק וסדר או גנבים מזדמנים. החושך המכסה את המחנה אפל מכל חושך אחר, והרוחות הנושבות בעוז מניסות את אחרוני האנשים אל הבקתות הצפופות...

בדיוק בשעה הזו, הסתנן הרבי החוצה מביתו. הוא הולך בזריזות, עוקב בדריכות כי השומרים לא שמים לב אליו ולקיומו. הוא רץ אל ירכתי המחנה בשקט, ומחפש את המקום הסודי ביותר במחנה – את ארון החשמל המוליך את המתח לעמודי החשמל הפזורים במחנה. לאחר חיפוש ממושך הוא מוצא מאחורי גבעת שיחים ארון חשמל קטן... הוא פותח את ארון החשמל, ומנתר אל חלקו העליון. הוא מאמץ את מבטו היטב, מחפש את הפיזוד המרכזי, האחראי על אספקת החשמל לכל רחובות המחנה ומבואותיו. כשגילה את המתג המדובר נצצו עיניו בחשיכה... בלב רועד אך ביד בטוחה, הרבי מניף ידו ומכה באבחה חזקה את המתג. המתג נופל, נשבר ומתרסק, ועלטה כבידה משתררת בכל רחבי המחנה. הרבי רק מוודא כי תיקון הנזק יקח שעות ארוכות, וממהר להימלט...

אותו לילה היה האפל ביותר בתולדות המחנה. כל הלילה עמלו החיילים השומרים לתקן את התקלה הפתאומית, ורק בשעת בוקר מוקדמת הצליחו להחזיר את זרם החשמל לסדרו. בחסות העלטה והמהומה, ועיסוקם של השוטרים בתיקון התקלה ה"פתאומית" – הצליח הרבי להוביל את כל אוצר העצים לחצר ביתו, ומשם הפיצם לבתי היהודים האומללים המתחננים לעצי הסקה...

בלילות הבאים, בתים רבים במחנה הוארו וחוממו בחום הלהבות שהפיצו עצי ההסקה, שהשיג הרבי בעסקה עם הנוכרי ובמסירות ההובלה באישון ליל. אבל רגע אחרי שאנו יודעים את הסוף הטוב, הבה נעשה חשבון-

האם היה לכך סיכוי מתחילה? האם הגיוני שילד בן 12 יתחיל לקושש עצים שהיו מצרך נדיר ויקר? האם סביר שלפתע יפנה אליו איכר נכרי ויבקש לבצע עמו עסקת מכירת עצים? האם היה ניתן להניח שהעצים יגיעו ליעדם בשלום?

התשובה לכל השאלות הללו היא לא! זה לא הגיוני, לא סביר, לא מתקבל על הדעת. ועדיין, הרבי בחר לנסות, לפעול, לעשות כמידת יכולתו, בלי להביט על הסיכוי הסביר והאפשרויות שכל המהלך לא יעלה יפה. כי יהודי קודם כל עושה ומנסה, קודם כל מפעיל את כל יכולותיו וכישוריו, ומתמסר לעשות כמיטב יכולתו! וה' מסייעו – כי מבחן התוצאה, מעיד כאלף עדים שלבסוף ה' משלים את המלאכה, מסייע להשגת המטרה, נותן את הכוחות להצליח במשימה. זה ממש לא חייב להיות הגיוני ומסתבר מלכתחילה, אך זה פשוט עובד, כי ה' מעניק את הכח והסיוע!

*

גם במלאכת החינוך – אנחנו צריכים לעשות את המוטל עלינו וה' ייתן לנו סיעתא דשמיא לחנך את הילדים שלנו שהם גם ילדינו...

שבת שלום!

**העלון מוקדש
להצלחת התורם וכל משפחתו
ברוחניות ובגשמיות**

לרפואתו השלמה של הילד רפאל חיים בן שרה
וזיווג הגון ליפית בת רחל אדלה

לתגובות ולקבלת העלון במייל: yd0527606276@gmail.com